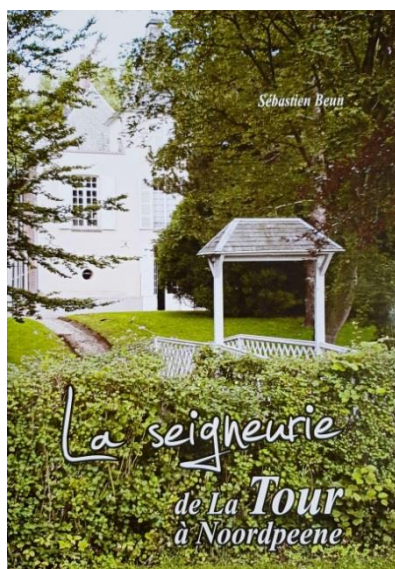

Boekbesprekingen

SÉBASTIEN BEUN, *La Seigneurie de la Tour à Noordpeene*, S.A. Presse Flamande, Hazebrouck, 2010 – 15,5 x 23,3 cm, 175 pp., ill. – ISBN 978-2-7466-2728-4 – € 27,00.

Hoewel dit boekje al bijna een decennium geleden verschenen is, leek het ons toch zeker de moeite om dit te signaleren aan onze lezers.

Het is immers meer dan een lokaal-historische geschiedenis van een dorpsheerlijkheid in de Franse Westhoek. Het belang zit o.i. vooral in de manier waarop de auteur de structuur van de feodale orde, de overheidsrechten, de rechtspraak (criminele en vrijwillige), de bekleders van de ambten en de administratie, die daaruit voortvloeide uiteenzet. Dit gebeurt zowel in het algemeen als aan de hand van het geconcretiseerde voorbeeld van de heerlijkheid 'de la Tour' in Noordpeene (enkele km. ten W. van Cassel). Deze beschrijving van de werking van een heerlijkheid kan model staan voor heel wat andere heerlijkheden in de Vlaamse of Franse Westhoek en dus bijdragen tot een beter begrip van (dorps)heerlijkheden in het algemeen, een kader waar toch in heel wat gevallen onze voorouders in leefden.

In een eerste hoofdstuk worden de families behandeld die de heerlijkheid in bezit hadden: vanaf 1364 de familie Hoet de la Tour, tot 1727 toen de laatste telg overleed. Na het korte intermezzo van de aanverwante familie de Baynast (1727-1735) werd de heerlijkheid in een gedwongen verkoop (op vraag van de vele schuldeisers van de laatste 'de la Tour') gekocht door Joseph Duvet (1700-1803), zoon van de baljuw van de heerlijkheid. Hij ontpopte zich tot de absolute nieuwe 'heer en meester' van de heerlijkheid die hij nog vele decennia lang en zelfs nog als honderdjarige met ijzeren hand bestuurde.

In de hoofdstukken 2 tot 6 krijgen we een minutieuze inkijk in het reilen en zeilen van de heerlijkheid: de rechten en plichten van een *seigneurie viscomtière*: d.w.z. een heerlijkheid met 'middele' rechtsmacht, maar in tegenstelling tot de rest van Vlaanderen met toch de macht om iemand tot de doodstraf te veroordelen. De vele andere rechten worden in detail opgesomd alsook al het personeel die deze rechtsmacht uitvoerde en waakte over de privileges. In een volgende hoofdstuk worden de gronden die van de heerlijkheid afgingen behandeld, ook hier met duidelijke uiteenzetting van foncier (of pachter ervan),

de achterlenen, de verhuurde gronden, de cijnsgronden, enz... Hoofdstuk 4 behandelt de rechtspraak, het gebied waarop deze van toepassing was en haar plaats in het gehele rechtssysteem: ondergeschikt aan het kasselrijhof (van Cassel), het *Présidial de Flandre* te Belle en tenslotte het *Parlement de Flandre* te Douai. Hoofdstuk 5 behandelt het personeel dat binnen de heerlijkheid deze rechtspraak uitoefende: in feodale materie, criminele zaken en in 'civiele' zaken. Het volgende hoofdstuk gaat dieper in op deze laatste rechtspraak in zijn administratie die eruit voortvloeide: de registratie van huwelijkscontracten en de akten m.b.t. koop en verkoop van onroerende goederen, aanstellingen van procureurs, uitschrijven van certificaten, enz ... wat wij kennen onder de term 'wettelijke passeringen'. Het zevende hoofdstuk vertelt de geschiedenis van het kasteel te Noordpeene. Hoofdstuk 8 gaat over het einde van het feodaal régime door de Franse Revolutie en hoe Joseph Duvet met succes de transitie van 'heer van de heerlijkheid' tot kasteelheer-grootgrondbezitter doormaakte.

Het boekje bevat heel wat illustraties, vaak ook in kleur, naast verhelderende schema's. Enkele archiefdocumenten werden in de bijlagen in extenso getranscribeerd samen met een overzicht van de eigenaars van het kasteeldomein van 1736 tot 2001. Belangrijk is ook het overzicht van de geraadpleegde bronnen en de literatuur. De auteur is in zijn onderzoek niet bepaald over één nacht ijs gegaan: naast de Archives Départementales du Nord te Rijsel (uiteeraard 'incontournable'), zien we dat ook in de stadsarchieven van Rijsel, Duinkerke, Cassel, St.-Omer, St.-Winoksbergen en uiteraard Noordpeene zelf werd gezocht, maar ook in het bisschoppelijk archief te Rijsel of in Vincennes en Parijs. Uiteraard werd ook gezocht in bibliotheken (Com. Flam. de France te Hazebrouck en de stadsbibliotheken van Arras en Rijsel). Ook familiearchief in privé-bezit werd geraadpleegd. En ook in België werd gezocht: in het Algemeen Rijksarchief Brussel en de Rijksarchieven te Mons, Gent, Anderlecht, Brugge, Kortrijk en Namen. De auteur vermeldt bovendien ook welke archieven thans verdwenen zijn - door oorlogsgeweld - maar die belangrijke bronnen zouden kunnen geweest zijn: het kasteelarchief, gemeentearchief Cassel en het Karmelietenklooster te St.-Omer. Dit boekje is een aanrader! [P.D.]